

תלח

הלכות נשילת ידיים קסג'קסד

ואסור להאכיל למי שידרע בו שלא נטל ידיו משום ולפני עור לא התן מכשול^י ואפילו הפת של האוכל רק שמושטו לו אסור לסייע ידי עוברי עבירה^י כמו שיתבאר בסיומן שמ"ז:.

קסד שיכול להתנות על הנשילת ובו ב' סעיפים:

א נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהם לכל היום כולו^א אפילו שלא בשעת הדחק^ב ובלבד שלא יסיר דעתו^ג משמירתן מנניעה במקום ממונה^ד ואם הניחן בבתי ידים אין לך שמירה מעולה מזה^ה ומ"מ אם נדרגנו לו מימי מוכנים לפניו וא"צ למרות אחרים^ו טוב שיוחזר וינטל ולא יברך.

ולא בנשילת שחרית לבר מועיל תנאי אלא כל היום בכל זמן שנוטל ידיו שלא לצורך אכילה פת כגון לדבר שמיכולו במשקה^ז או שיוצא מבית הכסא^ח מתנה עליהן לאכילה פת שאיכל אח"כ^ט לפי^י שנשילת ידים צריכה כוונה כמ"ש בס' קנ"ח^י ואע"פ שלמיכול במשקה ויוצא מבית הכסא לא יברך על נשילת ידים וכשעת אכילה ג"כ לא יברך על נשילת ידים על זה שנמל כבר אין בכך כלום שהרי פטור הוא מן הנשילת כיון שידיו שמורות^{יא}.

אבל אם אינו נוטל אלא לצורך אכילה פת שאיכל אח"כ אסור כי תקנת חכמים היא שתהא תוכף לנשילת ידים סעודה^{יב} משא"כ כשנוטל שלא לצורך אכילה פת אלא שמתנה עליהן שיוכל לאכול ע"י זה אח"כ אינו מהווייב כלל לאכול עכשיו ואח"כ כשכא לאכול כבר הוא פטור מן הנשילת ולא חלה עליו תקנת החכמים כלל שלא תיקנו אלא בנוטל לאכילה שאיכל מיד וזה לא נמל לאכילה אלא לדבר אחר^{יג}.

ואם נטל ידיו לאכילה מועלת נשילה זו גם לאכילה אחרת אם שמר ידיו ואפילו תנאי אין צורך^{יד} שהתנאי אינו משום כוונה^{יז} וזה נתכוין (לנשילה באכילה) [לאכילה בנשילה]^{יח}.

ועכשיו נהגו שלא להתנות על הנשילה לפי שיש אומרים^{יט} שאין תנאי מועיל אלא בשעת הדחק לפי שחששו שמא יבואו להאכילו דבר האסור כשיראוהו אוכל בלא נשילה שישברו שהוא נכרי ומ"מ אם יושב בעגלה עם נכרי ואין ממתנינים עליו הרי זה שעת הדחק^י:

י רבינו יונה ברכות ספ"ח (מא, ב) ד"ה נטל. ב"י ד"ה ומ"ש רבינו פרי. רמ"א ס"א.
יא ח"א שם ומ"ק ב.
יב סעיף יג, מחלוקת אם מועיל סידעבר בנטלך, וכאן כ"ע מורי שלכתחלה צריך להתנות ומתעל. וראה גם לעיל ס' קנפ ס"ב.
יג ס"ז ס"ק ד. וראה כעין זה גם לעיל ס' קנח סוף ס"ג.
יד כולקמן רס"י קסו ע"ש.
טו ח"א ס"ק ג.
טז ח"א שם.
יז מ"א ס"ק ב.
יח מור בשם סמ"ג עשין כז חל' נמ"י. הגדה סמ"ק ס' קפא. מורכבי ברכות פ"ח רמז קנח. הש"ל ב"ם של שלמה חולין פ"ח ס' כב. הובא במ"א ס"ק א.
יט רש"ל שם. ח"א שם.

יח הרב רבינו יונה ברכות ספ"ח ד"ה אוכל. ח"א ס"ב.
יט ח"א ס"ק ב.
כ ס"ג וראה גם הל' רבות ס"ג. וראה גדר"ת (ג) ה"י נא ע' ז.

סיומן קסד

א רב חולין קז, ב.
ב שם קז, א וכלי' שגא בתרא. מור וש"ע ס"א.
ג רמב"ם הל' ברכות פ"ו ה"ז. מור וש"ע שם.
ד רש"י חולין שם ד"ה ומתנה. מור ורמ"א שם.
ה כל בו ס' בן בשם הל"ר ה"ר ב"ר לוי. ים של שלמה חולין פ"ח ס' מא. ח"א ס"ק ג.
ו סמ"ג עשין כז חל' נמ"י. ש"ע שם.
ז מ"א ס"ק ד.
ח ראה לקמן ס' תעה ס"ב.
ט ח"א ס"ק ה. ואם רוצה לאכול מיד ע' לקמן רס"י קפא.

הלכות נשילת ידים קסדרקסה תלמ

ב מי שעומד בסעודה וזכר שנגע במקום ממונף צריך לחזור ולטול ידיו¹ ויברך על נשילת ידים² ואם נגע בעוד הפרוסה בפיו לא יבלע עד שיטול ידיו³ ולא מקום המינופת ממש אלא אפילו שוק וידך ומקומות המכוסים באדם לפי שיש בהם מלמולי ויעה וכן אם חיכך בראשו וכל כיוצא בזה⁴ (אבל אם שפשף ידיו על ראשו מלמעלה כגון⁵ לנגבה ולא חיכך בה תוך השער בראשו ממש אין לחוש⁶).

ויש ואמרים⁷ שאין לברך על נשילת ידים באמצע הסעודה כי לא יתקנו אלא בתחילתה אלא א"כ הפסיק סעודתו והלך להפליג ברבר אחר והסיה דעתו משמירת ידיו שצריך לחזור ולטול ולברך על נשילת ידים⁸ כי כסעודה אחרת היא הואיל והפליג בינתיים אבל משום נגיעה במקום המינופת ואפילו עשה צרכיו⁹ אין לברך על נשילת ידים.

(שכל העושה מצוה אחת ב' פעמים אינו חוזר ומברך אלא א"כ הפליג בנתיים או שהסיה דעתו ממצוה וחזר וממלך או שפסקה המצוה מעצמה וחזר לעשותה כגון שנשמושה ונפלה מלתו מעליו כ"ש מ' ח'¹⁰ אבל זה שהפסיק טהרת ידים בידים על מנת לחזור ולטהרן או שלא מרעת כלל וברעתו לא היה מטמאן כי אם על דעת לחזור ולטהרן אין זה חשוב הפסק בטהרתן לחזור ולברך כשהחזר ומטהרן כיון שלא הסיה דעתו מלטהרן שהרי אפילו מי שמוסיר מלתו מרעתו כסתם אין צריך לחזור ולברך אם נשאר עליו מלית קמן שיש בוה נלווי דעת שאינו מסיח דעתו ממצוה זו אע"פ שאין ברעתו כלום על מלית זו ואינו יודע¹¹ אם יחזור ויתעטף בה כמו שנתבאר שם¹² כ"ש זה שהדבר יודע שבודאי יחזור למצותו לטהר את ידיו שהרי הוא מיסב בסעודה ורעתו לאכול¹³).

(ויש לחוש לדבריהם להקל בספק ברכות¹⁴):

קסה דין העושה צרכיו ורוצה לאכול ובו ג' סעיפים:

א העושה צרכיו ורוצה לאכול¹⁵ יטול ב' פעמים¹⁶ ראשונה יטול נשילת שאינה מכשרת לאכילה¹⁷ אלא לנקות ידיו ולברך אשר יצר ושנייה נשילת כשרה לברך על נשילת ידים שאם יטול נשילת אחת כשרה ויברך תהלה אשר יצר (מפני שנתחייב בה תהלה¹⁸ ועוד שהיא תהורה¹⁹) ואח"כ על נשילת ידים יהיה הפסק בין נשילת לברכתה²⁰ ואף אם יברך

בתהלה וכשמחזיר למקומו מקיים מצות תפילין פעם שניה ולכן צריך לחזור ולברך. ויש ס"ל¹⁵ בחלק בין שנשמושה בשעת התפלה לבין שנשמושה שלא בשעת התפלה.
ל בבתי¹⁶: ידוע.
לא סעף כה.
לב וראה גם לעיל שם ס' בה.
לג ובסדר נש"א למעודה ס"ו: ולכן יברך כלא עם ונבלת.

סימן קסה

א מיד. ואם רוצה לאכול לאח"י ראה לעיל רמ"י קסד.
ב טור בשם רש"י במ' הפרס ס' סד, שזכך השו"ב רבינו יעקב ב"ר יקר. הובא בתשב"ץ ס' רפא. תהנות מנימונות דל' ברכות פ"ו אות ג. רבינו ירושם שעף פו ח"ו (קמג, ב). ש"ע ס"א.
ג תשובות מר"ם מרובנות (פראג) ס' פג. תהנות מנימונות שם. מ"א ס"ק ב.
ד כ"ח בריש הסימן. פרישה ס"ק א. אלה רבה ס"ק א.
ו כ"ח שם. מ"א ס"ק א. טור ותשב"ץ שם.

כ וז"ל בסדר נש"א למעודה ס"ו.
כא שילת דשביא ח"א מ' קצב ובמיוחדות לרמב"ן ס' קצה. ש"ע ס"ב.
כב ח"א ס"ק ג.
כג שילת דשביא ח"א מ' קצב ס"ה תשנה ובמיוחדות להרמב"ן שם. וראה גם לעיל ס' צב ס"ה.
כד בבתי¹⁷: כה.
כה כהלעל ס' קצב ס"ב ושי"ג.
כו חש"ל בים של שלמה חולין פ"ח ס' מא. ט"ז ס"ק ה. ח"א ס"ק ה.
כז כהלעל ס' קעה ס"ו. ס' קעה ס"ה. ס' קצו ס"א. ס' ר ס"ג. סדר ברה"ט פ"ה ח"ג.
כח ט"ז שם. וראה גם לקמן ס' קסה סוף ס"א. וראה גם לקמן ס' קעה ס"ח לענין ברכת המוציא. ועי' לעיל ס' כה ס"ל לענין הפסק בתפילין. וראה תהלה לרד" ס"ק ג.
כט סעף כו (הסוד דעת) כד להפליג בתיים) כו (נפלה). וראה גם לעיל ס' בה ס"ל¹⁸. לענין שנשמושה התפילין במקום ותחתן: נגזרה המצוה השייכה לברכה שבדך עליהם